

25η Μαρτίου: Από τον Οθωνα στις πρώτες παρελάσεις και τις συλλήψεις φοιτητών

[/ Γενικά Θέματα](#) / [Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#)

Τα ιστορικά αρχεία του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ρίχνουν φως στον εορτασμό της εθνικής επετείου αποκαλύπτοντας άγνωστες πτυχές από τους πρώτους εορτασμούς επί Οθωνα, τις συγκρούσεις φοιτητών με την Αστυνομία, μέχρι τις συγκινητικές εκδηλώσεις στην Κατοχή κι έπειτα στην Απελευθέρωση.

Ηταν 15 Μαρτίου του 1838 όταν με βασιλικό διάταγμα καθιερώθηκε ο επίσημος εορτασμός της 25ης Μαρτίου. Στα πρώτα χρόνια οι εκδηλώσεις επικεντρώνονταν γύρω από το πρόσωπο του μονάρχη και περιελάμβαναν εκκλησιασμό στον Ναό της Αγίας Ειρήνης και κανονιοβολισμούς.

Αργότερα, ο εορτασμός εμπλουτίστηκε με φωταγώγηση της Αθήνας, εκφώνηση

επίσημων λόγων, στέψη των ανδριάντων, καθώς και τη δοξολογία στον Ναό της Μητρόπολης παρουσία της βασιλικής οικογένειας, μελών της πολιτικής και θρησκευτικής ηγεσίας, αντιπροσώπων ξένων δυνάμεων και πολιτών της Αθήνας.

RELATION THE GALLIES

Η ΕΠΙ ΤΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ΚΑΙ ΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ευρεὶ τὸν Κυρὺτατον 68 Διαπιστηνῶν 0" 20003

Ὡς ἀποσχη εἰσέλθον 25. τοῦ παρόντος μηνὸς, ἡμέραν ἐστὶνον τῆς
ἑβδόμης εὐρετῆς, ὁ Μεγαλειότατος βασιλεὺς ἤρξεν μετὰ τῆς Α. Μ. τῆς
Βασιλέως, διέβουν ἐξελθὼν περὶ τὴν 10. ὥραν Π. Μ. διὰ νὰ ἀμύνουσι τὴν
ἑβδαν Βαλκανίαν ὅτι τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Ἑρήνης, ὅπου διέβουν παρῶν
ὅτι οἱ στρατιωτικοὶ ὁ βασιλεὺς ὑπάκουον.
Ἐκτενέστερον περὶ τούτου, ἡμεῖς Κυρὺτατον, διὰ νὰ παρῶνται ὅτι
τὸν ἑβδαν ναὸν κατ' ἐξουσίαν τὴν ἡμέραν ὁ ὥραν μετὰ τὴν ὑπὸν
ἡγεμονίαν ὁ τῶν ἡγεμονίαν τοῦ βασιλεὺς.
Ὡς Ἀθήναι τῇ 23. Μαρτί 1843.

Ὁ Γραμματεὺς
/s/

Ἡμερὶς ἐστὶν εὐρετῆς 25. Μαρτί.

98

Πρόσκληση στη δοξολογία για τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου 1843 στη Μητρόπολη Αθηνών (Εκκλησία Αγίας Ειρήνης), παρουσία του βασιλιά Οθωνα και της βασίλισσας Αμαλίας. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Διακόσια τέσσερα χρόνια μετά την ελληνική Επανάσταση, τα ιστορικά αρχεία του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών εξακολουθούν να μας τροφοδοτούν με πολύτιμο υλικό τόσο γύρω από τους εορτασμούς της ιστορικής επετείου που σχετίζονταν με το Πανεπιστήμιο, όσο και γύρω από τις διακυμάνσεις από τις οποίες πέρασαν οι εορτασμοί, στα χρόνια που ακολούθησαν, ως αποτέλεσμα των πολιτικών εξελίξεων.

«Είναι ενδεικτικό ότι τα έτη 1897 και 1898 δεν καταγράφονται επίσημες εορταστικές εκδηλώσεις εξαιτίας του ελληνοτουρκικού πολέμου. Κάποιοι φοιτητές πραγματοποίησαν μνημόσυνο υπέρ των πεσόντων στον πρόσφατο πόλεμο, ενώ αντίστοιχες περιπτώσεις καταγράφονται και την περίοδο του Α΄ και Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο εορτασμός της εκατονταετηρίδας της ελληνικής Επανάστασης, το 1921, επίσης συνάντησε προβλήματα γιατί βρισκόταν σε εξέλιξη η Μικρασιατική Εκστρατεία. Στην ταραγμένη και δύσκολη δεκαετία του 1940 και ιδιαίτερα την περίοδο του πολέμου και της Κατοχής, οι εορταστικές εκδηλώσεις είχαν χαρακτήρα πνευματικής αντίστασης, ενώ την 25η Μαρτίου 1945 ο εορτασμός στην απελευθερωμένη Αθήνα έλαβε πάνδημο χαρακτήρα», περιγράφει στην «Κ» η Χάιδω Μπάρκουλα, υπεύθυνη αρχειακών συλλογών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΟΡΤΗΣ

ΤΗΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ.

Τὴν προσεχῇ τετάρτην, 25 τρέχοντος μηνός, θέλει τελεσθῇ ἡ Ἐθνικὴ εορτὴ τῆς 25 Μαρτίου.

Τὸ ἐπίσημον τῆς εορτῆς θέλει προαγγεῖλει ὁ συνήθης κανονοβολισμὸς, ὅστις θέλει ἐπαυληθῇ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ θέλει παιανίσει τὸ ἐθνικὸν ᾄσμα· τὰ περὶ στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς παρατάξεως θέλουσι κανονισθῇ ἰδιαίτερος ἢ δὲ φάλαγξ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ Ἐθνοφυλακὴ Ἀθηνῶν θέλουσι λάβει εἰς αὐτὴν τὸ κατὰ τὰ νενομισθέντα ἀντικεῖν αὐταῖς μέρος.

Κατὰ τὴν 10 ὥραν Π. Μ. ἢ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς θέλει παρευρεθῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητροπόλεως, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν ἱερὰν δοξολογίαν.

Θέλουσι δὲ παρευρεθῇ ἐκεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ οἱ Κύριοι Πληρεξούσιοι τοῦ ἔθνους, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ οἱ λοιποὶ Ὑπουργοὶ τοῦ Κράτους, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ Σ. Ἀρχιερέων, καὶ πᾶσαι αἱ ἐν Ἀθήναις Πολιτικαί, Στρατιωτικαὶ καὶ Δημοτικαὶ Ἀρχαί, μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀνέγκουσαν ἐκάστη τάξιν.

Οἱ Κύριοι ἀντιπρόσωποι τῶν ξένων δυνάμεων θέλουσιν εἰδοποιηθῇ, διὰ νὰ λάβωσι μέρος, ἐὰν εὐαρεστῶνται, εἰς τὴν τελετὴν ταύτην.

Τὸ ἐσπέρας θέλει γίνῃ φωτοχυσία καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 24 Μαρτίου 1864.

Πρόγραμμα εορτασμού 25ης Μαρτίου 1864. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Οι πρώτοι ανδριάντες

Το 1869, με αφορμή τον επερχόμενο εορτασμό των 50 χρόνων από την ελληνική Επανάσταση, η Πρυτανεία του Πανεπιστημίου Αθηνών αποφάσισε να τιμήσει δύο σημαντικά πρόσωπα του Αγώνα, τον Ρήγα Βελεστινλή (Φεραίο) και τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε΄, παραγγέλλοντας την κατασκευή των ανδριάντων τους και την τοποθέτησή τους στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου. Οι δύο ανδριάντες θα αντικαθιστούσαν αγάλματα αρχαίων θεοτήτων που μέχρι τότε κοσμούσαν τον χώρο.

Εκείνα τα χρόνια έμοιαζε αναγκαία η συνθήκη ένταξης της πρόσφατης ιστορίας στο εθνικό αφήγημα, ως βασικό κομμάτι συγκρότησης της εθνικής συνείδησης και ταυτότητας.

«Η ενέργεια αυτή σηματοδοτούσε την ενσωμάτωση του Αγώνα στην επίσημη ελληνική ιστορία, η οποία αποκτούσε πλέον, εκτός από την κλασική αρχαιότητα, ένα νέο σημείο αναφοράς. Εκείνα τα χρόνια έμοιαζε αναγκαία η συνθήκη ένταξης της πρόσφατης ιστορίας στο εθνικό αφήγημα, ως βασικό κομμάτι συγκρότησης της εθνικής συνείδησης και ταυτότητας», λέει στην «Κ» η Χάιδω Μπάρκουλα.

**Ο ανδριάντας του Ρήγα Βελεστινλή, έργο του γλύπτη Ι. Κόσσου.
©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ**

Ο ανδριάντας του Ρήγα Βελεστινλή –έργο του γλύπτη Ι. Κόσσου– ήταν ο πρώτος που στήθηκε στην Αθήνα μετά την ανακήρυξή της σε πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους και τα αποκαλυπτήριά του έγιναν στις 16 Ιουνίου του 1871. Την ίδια χρονιά, η πόλη είχε γιορτάσει τη μεταφορά των οστών του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε΄ από την Οδησό με ιδιαίτερη λαμπρότητα. Ως συνέχεια αυτού του γεγονότος, την 25η Μαρτίου 1872, ο Επτανήσιος ποιητής Αριστοτέλης Βαλαωρίτης κατά τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του Πατριάρχη, στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου, προσφώνησε το ποίημα – αφιέρωμα που είχε ο ίδιος γράψει στη δημοτική γλώσσα.

«Πώς μας θωρείς ακίνητος;...

Πού τρέχει ο λογισμός σου,

τα φτερωτά σου τα όνειρα;...

Γιατί 'ς το μέτωπο σου

Να μη φυτρώνουν, γέροντα, τόσαις χρυσαίς αχτίδας

Οσαις μας δίδ' η όψη σου παρηγοριαίς κ' ελπίδαις;...».

Ο Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ απεικονίζεται ως ποιμενάρχης με γιγάντιο παράστημα από τον γλύπτη Γεώργιο Φυτάλλη. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

«Η απαγγελία αυτή προκάλεσε, σύμφωνα με τον Τύπο της εποχής, δάκρυα συγκίνησης και έντονα συναισθήματα πατριωτισμού. Ο Πατριάρχης απεικονίζεται ως ποιμενάρχης με γιγάντιο παράστημα από τον γλύπτη Γεώργιο Φυτάλλη και ανάγεται σε σύμβολο εθνικό και θρησκευτικό», σημειώνει η κ. Μπάρκουλα.

Στα ιστορικά αρχεία του ΕΚΠΑ περιλαμβάνεται και η επιστολή του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη προς την Πρυτανεία, τέσσερις ημέρες μετά τα αποκαλυπτήρια, με την οποία ευχαριστεί τη Σύγκλητο για την ανάμνηση που του προσέφερε η μέρα της συμμετοχής του στην πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 29 Μαρτίου 1872

Πρὸς τὸν Πρύτανιν
τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

φ 8

Παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ ἐγγράψετε πρὸς τὴν
ἐνθυμῶν τὰς εὐχαριστίας μου δι' ὃς κ' ἐνόμισα αὐτῶν
μοὶ ἀποστέλλετε ὑγγραφοὺς κατὰ τὴν 25 Μαρτίου.

ἀδιαλείπτως δὲ ὑμᾶς, Κύριε Πρύτανι,
ὅτε διὲν κυρίως μέχρι τῆς τοῦ πεπραγμένου ἐν τῇ καρδίᾳ μου
τῇ ἀγάμνουν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔν, τῇ πρωτοβουρίᾳ τοῦ
Πανεπιστημίου ἐνέλεξα νὰ προσφέρω τὸ αὐτὸ δῶρον
τῇ τῇ ψυχῇ τῇ ἀθανάτῳ ἡρώων, ἐν τοῦ αἵματος τῶν ὁσίων
δωρασίῳ ἀνέδυσεν ἡ ἔθνη αὐλουμένη.

πρὸς τὸν Κύριον ἑὸν. Ἀγαθόχων
Πρύτανιν.

Ἀργεοπέτης Βαλαωρίτης

Ευχαριστήρια επιστολή του ποιητή Αρ. Βαλαωρίτη. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

«Εν Αθήναις τη 29 Μαρτίου 1872

Πρὸς τον Πρύτανιν του Εθνικού Πανεπιστημίου

Παρακαλώ υμάς να εκφράσητε προς την Σύγκλητον τας ευχαριστίας μου δι' ό εν ονόματι αυτής μοι απηυθύνετε έγγραφον κατά την 25 Μαρτίου.

Διαβεβαιώ δε υμάς, Κύριε Πρύτανι, ότι θέλω τηρήση μέχρι τάφον καχαραγμένον εν τη καρδιά μου την ανάμνησιν της ημέρας, καθ' ήν, τη πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου ηυτήχησα να προσφέρω το ευτελές θυμίαμά μου εις τας ψυχάς των αθανάτων ηρώων, εκ του αίματος των οποίων θαυμασίως ανέδυσεν η εθνική αυτονομία.

Προς τον Κύριον Ευθ. Καστόρχην Πρύτανιν

Αριστοτέλης Βαλαωρίτης»

**Ο Γερμανός αρχιτέκτονας Ερνέστος Τσίλλερ είχε αναλάβει την προετοιμασία της τοποθέτησης του ανδριάντα του Αδαμάντιου Κοραή στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου.
©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ**

Το 1875, το Πανεπιστήμιο Αθηνών τελεί τα αποκαλυπτήρια του τρίτου ανδριάντα, με τιμώμενο πρόσωπο τον Αδαμάντιο Κοραή. Λίγο νωρίτερα, τον Δεκέμβριο του 1874, ο Γερμανός αρχιτέκτονας Ερνέστος Τσίλλερ ο οποίος είχε αναλάβει την προετοιμασία της τοποθέτησης του ανδριάντα στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου, έστειλε την ακόλουθη επιστολή προς τον Πρύτανη:

«Εν Αθήναις τη 12 Δεκεμβρίου 1874

Κύριε Πρύτανη,

Σας αναφέρω ευχαρίστως ότι το άγαλμα του Κοραή εξετελέσθη και αύριον ετοιμάζωσιν οι αρμόδιοι τεχνίται την βάση του εις την προ των προπυλαίων του Πανεπιστημίου ορισθείσαν θέσιν, κατά το περί διακοσμήσεως της πλατείας του Πανεπιστημίου αρχικόν σχέδιόν μου, συμφώνως τη γνώμη του Κυρίου Χάντσεν.

Μετά της προσηκούσης υπολήψεως

Ε. Τσίλλερ»

Εν Αθήναις τῇ 12 Δεκεμ, 1874.

Φ 4 α Ερνέστον Τσίλερ.

Σὺν ἀναγάρῳ εὐχαρίστων ὅτι τὸ ἄγαθον
τοῦ Κοραῖ ἔφευγέ σοι καὶ αὖτις ἐπορεύθη
εἰς ἁρμοδίαν ἐκκαταλεῖν θέλων τὸν ἐν τῇ
ἐσχάτῃ προετοιμασίᾳ τοῦ Πανεπιστημίου
διοριζέσθαι θέσιν, κατὰ τὸ περὶ διακοσμήσεως
τῆς πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχιεὺς
σταθμοῦ μου, συμφώνως τῇ γνώμῃ τοῦ
Κυρίου Χάνλου.

Μετὰ τῆς προσκομιδῆς ὑποδείξεως

Ε. Τσίλερ

Επιστολή του Ερνέστου Τσίλερ σχετικά με την προετοιμασία τοποθέτησης του ανδριάντα του Αδ. Κοραή στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Ο ανδριάντας με τον οποίο συμπληρώθηκε το πάνθεον των ηρώων στα Προπύλαια ήταν αυτός του Ιωάννη Καποδίστρια. Τοποθετήθηκε το 1930 με αφορμή τον εορτασμό των 100 χρόνων από την αναγνώριση της ανεξαρτησίας του ελληνικού

κράτους.

«Τέσσερις εμβληματικές προσωπικότητες με συχνά εντελώς διαφορετικές απόψεις και ιδεώδη, που κάποτε συγκρούστηκαν μεταξύ τους, συνυπάρχουν μπροστά στα Προπύλαια συμβολίζοντας την Επανάσταση του 1821 και τον αγώνα για την ελευθερία, συγκροτώντας ταυτόχρονα ένα μοναδικής καλλιτεχνικής και αισθητικής αξίας μνημειακό σύμπλεγμα γλυπτών», τονίζει η υπεύθυνη των ιστορικών συλλογών του ΕΚΠΑ.

Ο ανδριάντας του Ιωάννη Καποδίστρια τοποθετήθηκε στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1930, με αφορμή τον εορτασμό των 100 χρόνων από την αναγνώριση της ανεξαρτησίας του ελληνικού κράτους. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

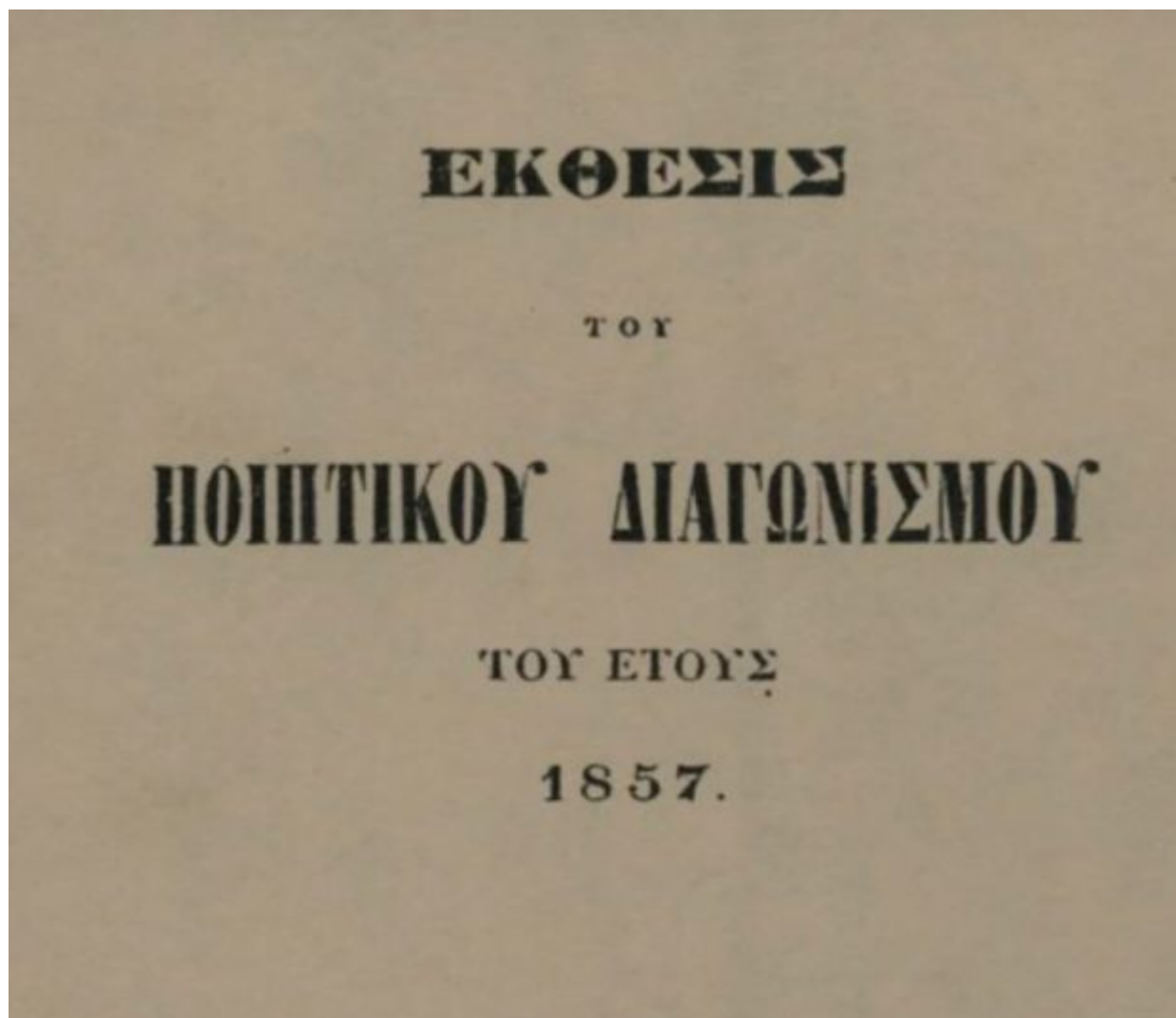
Ποιητικοί διαγωνισμοί

Τριάντα χρόνια μετά την ελληνική Επανάσταση, το 1851, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, καθιερώνει ένα ακόμη τελετουργικό με σκοπό να τιμήσει την εθνική επέτειο: είναι οι ποιητικοί και φιλολογικοί διαγωνισμοί οι οποίοι εκείνη την περίοδο αποκτούν μάλιστα και κάποιους εύπορους χορηγούς.

«Οι διαγωνισμοί αυτοί υπήρξαν ένα κομβικό σημείο, καθώς συνετέλεσαν στη διαμόρφωση του κανόνα στη λογοτεχνική παραγωγή του 19ου αιώνα», τονίζει η κ. Μπάρκουλα. «Ήταν χορηγία αρχικά του πλούσιου ομογενή από την Τεργέστη, εμπόρου Αμβρόσιου Ράλλη (1798-1886), έπειτα του Ιωάννη Βουτσινά (1834-1902) και αργότερα πολλών άλλων, λαμβάνοντας αντίστοιχα τα ονόματα των χορηγών τους: Ράλλειος Ποιητικός Διαγωνισμός και αντίστοιχα Βουτσινάιος Ποιητικός

Διαγωνισμός. Οι όροι των διαγωνισμών καθορίζονταν ανάλογα με την επιθυμία του αντίστοιχου αγωνοθέτη. Για παράδειγμα ο Ράλλης είχε θέσει ως προϋπόθεση ότι “Ο χρόνος δε της εξετάσεως των ποιημάτων θέλει ορισθείν ούτως, ώστε την 25η του Μαρτίου μηνός, ημέρα της Ελληνικής αναστάσεως, να γίνηται του αριστεύσαντος η ανακήρυξις”», προσθέτει η ίδια.

Από το 1851 και για μια περίπου δεκαετία, οι διαγωνισμοί διεξάγονταν την ημέρα της εθνικής επετείου σε επίσημη τελετή με πλήθος κόσμου να παρευρίσκεται στην αίθουσα τελετών του Πανεπιστημίου. Τις περισσότερες φορές μάλιστα τα ποιητικά κείμενα δεν ήταν αδιάφορα του πνεύματος της ημέρας, αλλά σχετίζονταν άμεσα ή έμμεσα με τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

Ράλλειος Ποιητικός διαγωνισμός. ©Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

«Το Πανεπιστήμιο Αθηνών επιφορτίσθηκε με μία βασική “εθνική αποστολή”, την εξυπηρέτηση των ευρύτερων γεωπολιτικών στόχων του νεοσύστατου κράτους.

Ετσι, για πολλά χρόνια, λειτούργησε ως θεματοφύλακας της μνήμης της Επανάστασης τόσο μέσα από τη δημόσια παρουσία του όσο και μέσα από το επιστημονικό έργο που παρήγαγε το διδακτικό του δυναμικό», αναφέρει η κ. Μπάρκουλα.

Οι πρώτες παρελάσεις

Πότε, όμως, καθιερώθηκαν οι παρελάσεις ως μέρος των εορτασμών της 25ης Μαρτίου; Σύμφωνα με τα ιστορικά αρχεία του ΕΚΠΑ, από το 1838 έως και τα μέσα της δεκαετίας του 1930, οι παρελάσεις, και κυρίως οι μαθητικές, δεν αποτελούσαν σταθερό στοιχείο των επετειακών εκδηλώσεων.

Τελετή δαφνοστεφανώματος των ανδριάντων, παρουσία μαθητών, στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου Αθηνών, την 25η Μαρτίου 1982.

«Εως τα μέσα της δεκαετίας του 1870 εντοπίζουμε κάποιες αναφορές όπου μέρος του στρατεύματος βρισκόταν παρατεταμένο μεταξύ ανακτόρων και εκκλησίας. Το 1875 πραγματοποιήθηκε η πρώτη στρατιωτική παρέλαση μπροστά στα ανάκτορα και έκτοτε φαίνεται να καθιερώνονται περισσότερο συστηματικά. Όπως αναφέρει η Χριστίνα Κουλούρη στο βιβλίο της «Γιορτάζοντας το έθνος: εθνικές επέτειοι στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα», η πρώτη μαθητική παρέλαση εντοπίζεται το 1899.

Στη δεκαετία του 1920 έχουμε επίσης κάποιες αντίστοιχες αναφορές και από το 1936, με τη δικτατορία του Μεταξά, έγιναν περισσότερο επίσημες και συστηματικές», τονίζει η υπεύθυνη των αρχειακών συλλογών.

Τα πρώτα επεισόδια μεταξύ φοιτητών και αστυνομίας το 1841

Οι εορτασμοί για την 25η Μαρτίου συνδέονται όμως, μέσα στα χρόνια και με τα φοιτητικά κινήματα. Ήδη από τα πρώτα χρόνια του εορτασμού, ομάδες φοιτητών φαίνεται να αντιδρούν στο εορταστικό πλαίσιο που επέβαλε η βαυαρική εξουσία και υιοθετούν δικούς τους τρόπους εορτασμού, με κυριότερους τα συμπόσια. Σύμφωνα με τα αρχεία του ΕΚΠΑ, την 25η Μαρτίου του 1840 μια ομάδα φοιτητών που αντιπολιτεύονταν τον Οθωνα αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στον επίσημο εορτασμό και τέλεσαν χωριστά μνημόσυνο για τους πεσόντες ήρωες της Επανάστασης στον Ναό της Καπνικαρέας, ενώ έναν χρόνο αργότερα καταγράφονται τα πρώτα επεισόδια μεταξύ φοιτητών και αστυνομίας στην Αθήνα. Αφορμή στάθηκε η παράλειψη των προβλεπόμενων τιμητικών κανονιοβολισμών από τη βαυαρική φρουρά.

«Το γεγονός θεωρήθηκε προσβολή απέναντι στους αγωνιστές που συμμετείχαν στον εορτασμό και έτσι, μία μεγάλη ομάδα φοιτητών και αγωνιστών αντέδρασαν και άρχισαν να φωνάζουν συνθήματα εναντίον του Οθωνα. Συνελήφθησαν πολλοί φοιτητές οι οποίοι αργότερα στο δικαστήριο αθωώθηκαν. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν και ο μετέπειτα καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Θεόδωρος Ορφανίδης (1817-1886). Ήταν γνωστός βοτανολόγος, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, ανήσυχο πνεύμα, δημιουργικός, ευφυής και φιλελεύθερος, ενώ είχε σατιρίσει πολλές φορές, αρχικά ως δημοσιογράφος και έπειτα ως ηθοποιός, το οθωνικό καθεστώς», εξηγεί η Χάιδω Μπάρκουλα.

Τα χρόνια που ακολούθησαν, φοιτητές ανέλαβαν πρωτοβουλίες με δικές τους δράσεις, όπως την 25η Μαρτίου 1884, που –ως μνημόσυνο στον Ρήγα– συνέταξαν και εκφώνησαν ποίημα μπροστά στον ανδριάντα του, ενώ αντίστοιχες πρωτοβουλίες αναλήφθηκαν και στην επέτειο των εκατό χρόνων από τον θάνατό του.

Η Χάιδω Μπάρκουλα περιγράφει την ταραγμένη δεκαετία του 1940 και έναν εορτασμό μέσα στον πόλεμο που κατέληξε σε διάλυση. «Κατά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου 1942, πραγματοποιήθηκε πορεία φοιτητών προς την πλατεία Φιλικής Εταιρείας στο Κολωνάκι για τη στέψη των προτομών των Φιλικών. Η πορεία εξελίχθηκε σε αντίδραση εναντίον των κατοχικών δυνάμεων και οι Ιταλοί διέλυσαν τη διαδήλωση, καθώς έφτανε στην πλατεία Συντάγματος».

Αθήνα, 25 Μαρτίου 1942. Εφιπποι Ιταλοί διαλύουν διαδήλωση στην πλατεία Συντάγματος. ©Μουσείο Μπενάκη - Μιχάλης Ν. Κατσίγερας, Ελλάδα 20ός αιώνας. Οι φωτογραφίες 1900-2000, Ποταμός, Αθήνα, 2001 (ανατύπωση 2009), σ.236

Εχοντας συμβάλει στην αρχειοθέτηση ενός τεράστιου όγκου ντοκουμέντων για την ελληνική Επανάσταση, από την περίοδο της ίδρυσης του Πανεπιστημίου το 1837 μέχρι και σήμερα, η κ. Μπάρκουλα περιγράφει την ιστορική αυτή στιγμή ως πηγή έμπνευσης ακόμη και σήμερα για τις νεότερες γενιές.

«Η ελληνική Επανάσταση ως απότοκο του Διαφωτισμού ενέπνευσε, αλλά μπορεί ακόμη και σήμερα να εμπνέει, τις γενιές με τα ιδανικά και τις αξίες της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ισότητας. Ιδανικά που δεν διαφοροποιούνται σημαντικά με το πέρασμα των χρόνων, αλλά πολλές φορές γίνονται ακόμη πιο επιτακτικά και αναγκαία για να προχωρήσουμε και να εξελιχθούμε ως άτομα και κυρίως ως κοινωνικό σύνολο».

kathimerini.gr